

Essay

Professioneel handelen

Naar een bestuurlijk perspectief op diversiteit

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Nederland en het buitenland	6
Gemeenten en hun integratiebeleid	7
Feiten en waardenbepaalde standpunten	9
Etnisch of functioneel	11
Een nieuw narratief: waardenvrij, probleemgericht en cultuursensitief	13
Slot en samenvatting	16
Aangehaalde bronnen	17

Voorwoord

Diversiteit van mensen is een gegeven. Gelukkig maar. Mensen zijn niet hetzelfde. Ze zijn jong, oud, extravert of introvert, ziek of gezond, druk of minder druk, praktisch of meer theoretisch aangelegd, hebben behoefte aan ondersteuning of kunnen zich in het leven zelf rooien. Deze diversiteit geeft kleur aan het leven, al kan het soms best schuren. Mensen zijn fervent aanhanger van een voetbalclub of ervaren hun godsdienstige achtergrond als uitsluitend. Dat schurende verschil is op zich niet erg, als het maar binnen de grenzen van de wet en de openbare orde valt.

Eén soort verschil krijgt vaak bijzondere aandacht: dat naar herkomstland. Het begrip diversiteit maakt hier vaak plaats voor integratie. En natuurlijk is dat laatste belangrijk. Na vestiging is het goed dat iemand Nederlands spreekt, de democratische rechtsregels respecteert en zich verdiept in hoe we met elkaar hier samenleven. Diversiteit naar herkomst leidt bovendien tot reële integratievraagstukken. Wie is verantwoordelijk voor de huisvesting van (tijdelijke) arbeidsmigranten? Welk type onderwijs (regulier of apart) sluit het beste aan? Hoe ondersteunen we vluchtelingen uit oorlogsgebieden of geven we de gastarbeiders van destijds een goede oude dag?

Maar diversiteit is meer dan eenzijdige integratie van de kant van de nieuwkomer. Het is – mede door de toenemende gevarieerdheid in de diversiteit – ook een gezamenlijk samenlevingsvraagstuk (geworden). Diversiteit vraagt om ruimte aan verschillende levensopvattingen, om goede sociale omgang in steden of wijken waar geen enkele herkomstgroep meer in de meerderheid is, aan kansen voor iedereen, ongeacht waar de wieg van iemands grootouders heeft gestaan.

Aanleiding essay

In voorliggend essay staat het vraagstuk van diversiteit naar herkomst centraal. Rienk Janssens, werkzaam bij de VNG, beschrijft met input van Sadik Harchaoui (oprichter van Society Impact) het diversiteitsvraagstuk vanuit de verwevenheid van buiten- en binnenland en hoe we als overheden daar in het verleden en nu mee omgaan. Het essay vormt de start van een breder traject van de VNG en het ministerie van SZW om diversiteit naar herkomst en de daarmee gepaard gaande samenlevingsvraagstukken te agenderen.

Directe aanleiding voor onze gezamenlijke inspanning is de constatering dat gemeenten behoefte hebben aan voeding in het formuleren van een bestuurlijk handelingsperspectief. Dat bleek onder meer uit een verkenning door

Van den Bunt naar het gemeentelijk diversiteitsbeleid (te vinden op de website van de VNG), alsook uit een bijeenkomst met bestuurders op 10 december 2018. Samen met het recente WRR-rapport *De nieuwe verscheidenheid* is dit voor ons reden het vraagstuk van diversiteit opnieuw tegen het licht te houden.

Tot aan de zomer van 2020 vinden verspreid over het land diverse themabijeenkomsten plaats om als bestuurders met elkaar van gedachten te wisselen en toegespitste handelingsperspectieven te formuleren. We doen dat niet vanuit een blanco situatie, maar bouwen voort op ervaringen en initiatieven die sommige gemeenten al hebben ontwikkeld. Meer informatie vindt u op de website van de VNG (www.vng.nl).

Samenleven doen we met elkaar. Wij zetten ons graag hiervoor in. Doet u met ons mee?

De begeleidingscommissie 'Divers & Inclusief'

- Ali Rabarison – Directeur Inclusieve Samenleving en Financiële Verhoudingen VNG
- Carsten Herstel – Directeur-Generaal Sociale Zekerheid en Integratie
- Cees van Eijk – Wethouder gemeente Amersfoort
- Yasin Torunoglu – Wethouder gemeente Eindhoven
- Hatte van der Woude – Wethouder gemeente Delft
- Jerzy Soetekouw – Wethouder gemeente Almere
- Mildred Roethof – Programmamaker
- Godfried Engbersen – Lid WRR
- Ila Kasem – Managing Partner Van de Bunt Adviseurs

Nederland en het buitenland

Het dagelijks leven van Nederlanders is doordrongen van het buitenland. Soms is dat bewust, vaak onbewust en vanzelfsprekend. Via Netflix bekijken we internationale series, in de zomer gaan we op vakantie naar het buitenland, we doen aan Valentijnsdag en Halloween en doordeweeks eten we Thais, Chinees of Mexicaans. Onze kleren komen grotendeels uit het buitenland en voor een staaroperatie reizen we af naar Brussel of Istanbul. Nederlanders zijn op talloze manieren verweven met het buitenland. We weten niet beter (RMO 2014).

“Sociale spanningen in onze steden”

En toch levert het buitenland vaak ongemak op. Meer dan ooit lijken gebeurtenissen elders in Europa of in de wereld hun repercussies te hebben voor onderlinge verhoudingen in Nederland. Zo leidde de coup poging in Turkije niet zo lang geleden en alles wat er daarna in dat land plaatsvond, tot sociale spanningen in onze steden. En de oorlog in Syrië en IS hebben bij menig gemeentelijk ambtenaar voor hoofdbrekens gezorgd, niet eens zozeer vanwege de vluchtelingen als wel vanwege sympathie met IS en de daarmee gepaard gaande discussies. Meer dan voorheen lijken internationale verwevenheden en diversiteit naar herkomst tot maatschappelijk ophef te leiden, met loyaliteit en identiteit als inzet.

Nu is enige (historische) relativering op haar plaats. Onze geschiedenis staat bol van spanningen als gevolg van internationale gebeurtenissen. De opheffing van het Edict van Nantes in 1685 leidde tot honderdduizenden protestantse vluchtelingen vanuit Frankrijk naar onder meer de Nederlanden. En tijdens de Spaanse burgeroorlog in de jaren dertig en de Hongaarse crisis in 1956 weken velen uit naar ons land. Ook die mensen zijn (al of niet tijdelijk) binnen de grenzen van ons land opgenomen, was het niet gelijk, dan wel na enige tijd.

Gemeenten en hun integratiebeleid

Dat neemt niet weg dat lokale overheden geconfronteerd worden met de vraag hoe ze op de gevolgen van migratie en andere buitenlandse invloeden moeten reageren. De meest dagelijkse verwevenheden liggen niet op hun terrein, andere vraagstukken wel, zoals naar de huisvesting van arbeidsmigranten en vluchtelingen, en daarbij naar de samenstelling van wijken en buurten. Maar ook buitenlandse financiering van Moskeeën, spanningen rondom zwarte piet of het merkbaar buitenlands verschijnen op een sollicitatiegesprek komen op hun bordje. Hoe gaan ze daarmee om?

De afgelopen decennia is het integratie- en diversiteitsbeleid van gemeenten diverse keren gewijzigd, mede als gevolg van veranderend Rijksbeleid (dat weer maatschappelijke en lokale ontwikkelingen weerspiegelde). Vóór 1970 bestond er nauwelijks een integratiebeleid (al waren buitenlandse invloeden natuurlijk evenzogoed aanwezig). De komst van de gastarbeiders en hun verwachte terugkeer zorgde voor een beleid dat zich vooral richtte op (tijdelijke) huisvesting en welzijn. Rond 1980 werd duidelijk dat terugkeer niet aan de orde was, zodat de focus verschuift naar 'integratie met behoud van eigen cultuur'. Gastarbeiders werden etnische minderheden, die zich conform de nog resterende verzuilingsgedachte via gesubsidieerde zelforganisaties konden emanciperen en zo integreren.

"Minderheden veranderden in allochtonen"

Maar rond 1990 bleek de werkeloosheid onder minderheden dermate hoog en de Nederlandse taalbeheersing dermate slecht dat de bakens opnieuw werden verzet: niet langer emancipatie via de eigen gemeenschap, maar gerichte aanpak van achterstanden in onderwijs, taal en arbeidspositie. Minderheden veranderden in – toen nog neutrale – allochtonen, die via doelgroepenbeleid (bijvoorbeeld de gewichtenregeling in het onderwijs) extra steun ontvingen. Na de eeuwwisseling (en 11/9 speelde daarin onmiskenbaar een rol) kwam deze positieve discriminatie ter discussie en vanaf 2002 maakte het etnisch voorkeursbeleid plaats voor algemeen en later verplichtend inburgeringsbeleid. Aanpassing aan de Nederlandse samenleving was het motto.

Wie nu naar het integratiebeleid van gemeenten kijkt, treft vooral een wisselend beeld. De verkenning door Van de Bunt noemt gemeenten met een duidelijk

specifiek integratiebeleid, met een generiek beleid, met een 'hybride' beleid en met een programmatisch beleid. Het beeld wisselt dus, maar kent ook een aantal patronen: focus op nieuwe nieuwkomers (mede in opdracht van het Rijk), een relatief terughoudende en reactieve neiging om als gemeenten eigen keuzes te maken (mede als gevolg van de afschaffing van het landelijk integratie- en doelgroepenbeleid en het daarmee gepaard gegane verlies van kennis, kunde en zelforganisatie) en het gebrek aan een duidelijke visie of narratief (ook ten aanzien van de toenemende superdiversiteit, vergelijk het recente WRR rapport).

Feiten en waardenbepaalde standpunten

Als we bovenstaande gegevens bij elkaar leggen, dan ontstaat een ambigu beeld. Aan de ene kant zijn gemeenten terughoudend en reactief in het formuleren van een duidelijk eigen integratiebeleid, aan de andere kant staat de samenleving bol van spanningen en discussies die gerelateerd zijn aan migratie en buitenlandse ontwikkelingen.

Om aan dit beeld een handelingsperspectief te kunnen koppelen, is het goed de aard en achtergrond ervan beter te begrijpen. Waaruit bestaan die integratie- of diversiteitsvraagstukken en waarom doen ze vandaag zo'n opgave? De eerste constatering is dat het zowel om een feitelijk vraagstuk gaat (en dan divers en gelaagd) als om een vraagstuk waar medialogica zijn uitwerking heeft. Ja, integratie is een uiteenlopend en belangrijk vraagstuk: er zijn arbeidsmigranten die in aanraking komen met malafide uitzendbureaus, er zijn statushouders die huisvesting, opleiding en werk moeten krijgen, de eerste generatie migranten hebben mogelijk minder toegang tot verpleeghuizen die bij hun wensen passen, sommige imams prediken zaken die op gespannen voet staan met onze democratische rechtsstaat, de taalachterstand is voor sommigen een probleem, niet iedereen van de tweede en derde generatie nieuwkomers heeft gelijke kansen, etc. etc.

“Opiniegeweld sijpelt door in politiek en bestuur”

En tegelijk is er een dimensie die deze feitelijke problemen overstijgt, ondermijnt en ervoor zorgt dat het debat én het beleid hierover vertroebeld en verlamd raken. Want als ergens sprake is van een verstremgeling van politiek, media, overheid en burger dan is het hier wel. Alleen al de vraag in hoeverre integratie nu een probleem is of niet, leidt tot verschillende antwoorden. Wie de cijfers analyseert, komt tot de conclusie dat het op veel vlakken vaak positiever is dan de heersende opinie doet voorstellen. Tweedegeneratieallochtonen doen het bijvoorbeeld – het heersend beeld ten spijt – goed ten aanzien van taal, onderwijs, wonen en (zelfs) arbeidsmarkt, zeker in vergelijking met andere landen (Verhagen 2010). Vaak is er sprake van een verschil in interpretatie en duiding van onderzoekscijfers. Media hebben bovendien te maken met trekkende krachten om het negatieve eruit te lichten, vaak niet eens met opzet. Ook sociale media spelen daarbij een rol. Of het nu gaat om steun aan Erdogan, de keuze van een voetballer voor het

Marokkaanse elftal, zwarte piet of de vermeende verdwijning van de paaseieren, iedereen is vrij en kan een duit in het zakje doen, met een continue baaierd aan meningen en oordelen als gevolg. Dit opiniegeweld sijpelt door in politieke en bestuurlijke afwegingen, wat slagvaardige besluitvorming weer in de weg kan staan.

Etnisch of functioneel

Een van de vragen waar gemeenten, zeker na de afschaffing van het doelgroepenbeleid, mee geconfronteerd worden is die naar de functie van etnische categorisering. Sinds de jaren negentig is er veel werk gemaakt van deze categorisering, die plaats vond op basis van geboorteland (van de ouders). Als motivatie gold dat het nuttig was om de integratie van migranten te monitoren en op basis daarvan gericht beleid te maken. De basis van geboorteland was gekozen om zowel beleidsredenen (ook de tweedegeneratie migranten kwamen zo in beeld), alsook om onderzoek-technische redenen (via de gemeentelijke bevolkingsadministratie (GBA) was er beschikking over kwalitatief goede gegevens (Ham en Van der Meer 2012).

“Etnische categorisering ter discussie”

Om diverse redenen kwam deze categorisering na de eeuwwenteling ter discussie te staan. Etniciteit als zodanig kon geen verklarende factor zijn; de gekozen categorieën (westers en niet-westers allochtoon) weerspiegelden niet de werkelijke diversiteit en de categorisering werkte ook nog eens stigmatiserend: door vraagstukken te relateren aan etnische groepen – omdat daar nu eenmaal onderzoeksgegevens over zijn – zouden problemen automatisch met een etnische bril bekeken worden. Je creëerde zo eerder een werkelijkheid dan dat je er een verklaarde, luidde de kritiek.

De roep om iets aan deze vorm van categorisering te doen werd dan ook steeds groter. Het meest ver daarin ging de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO 2012). De afschaffing van het doelgroepenbeleid kon in zijn ogen niets anders betekenen dan een afschaffing van de huidige vorm van categorisering (naar geboorteland van ouders in allochtoon en autochtoon), alsook van de achterliggende registratie in het GBA. De redenen waren volgens de RMO driedig. Allereerst verdween met het doelgroepenbeleid ook de wettelijke basis voor de categorisering. Het risico was immers levendig en in de praktijk niet denkbeeldig dat er een ongewenste doelverschuiving zou plaatsvonden: instrumenten die een bepaald doel dienen, komen bij beleidsverandering in het teken te staan van een ander doel, waarvoor ze niet bedoeld zijn. En inderdaad, de categorisering verschoof in de praktijk van achterstandbestrijding naar het domein van criminaliteit en veiligheid. Daarnaast stelde ook de RMO dat de gekozen categorisering schuurde met de werkelijkheid (westers en niet-westers dekten niet de lading, wat

alleen al duidelijk werd bij de Koninklijke familie: Amalia en Maxima zijn niet-westerse, Willem Alexander en Beatrix westerse allochtonen) en leidde tot stigmatisering: wat je ook deed en hoe je ook geïntegreerd raakte, je raakte je opgelegde categorie nooit kwijt. Als derde en meest principiële reden – wat zowel de categorisering als de onderliggende registratie raakte – stelde de RMO dat het niet aan de overheid was om haar inwoners in te delen naar etniciteit. Registratie van geboortegrond van alleen inwoners was vanuit oogpunt van identificatie en volksgezondheid weliswaar legitiem, maar niet de registratie van ouders, laat staan de daaruit voortvloeiende (subjectieve maar niet onschuldige) categorisering. Mensen en onderzoekers mogen etnisch categoriseren, de overheid niet, aldus de RMO.

“Willem-Alexander en Beatrix zijn westerse allochtonen”

Ondertussen bleef en blijft de vraag staan hoe gemeenten dan wel inhoud kunnen geven aan de brede en reële integratie- en diversiteitsvraagstukken. Welke kennis en informatie heb je dan wel nodig? Als de etnische bril niet volstaat, welke voldoet dan wel? Wetenschappers en beleidsmakers hebben sinds 2010 diverse alternatieven gesuggereerd: kijk vooral door de sociaaleconomische en sociaal-culturele bril, bijvoorbeeld via indicatoren als opleidingsniveau, verblijfsduur en taalvaardigheid. Of, ga wat betreft etniciteit en migratieachtergrond, veel fijnmaziger te werk, niet aan de hand van de grove indeling allochtoon en autochtoon maar van de zogeheten superdiversiteit (vergelijk WRR 2018). Anderen stelden dat etniciteit als categorie zelf niet het probleem is, maar veeleer de ópgelegde etnische categorisering. Zelfcategorisering zou volgens hen al heel wat bezwaren wegnemen. Weer anderen meenden dat categorieën überhaupt niet wenselijk zouden zijn. Het beste zou zijn te kiezen voor een probleemgerichte benadering: onderwijsachterstanden, zorg in verpleeghuizen of probleemjongeren, elk vraagstuk behoeft immers zijn eigen unieke aanpak. Vaststaande categorieën zouden een probleemgerichte benadering alleen maar frustreren.

Een nieuw narratief: waardenvrij, probleemgericht en cultuursensitief

Er valt veel voor te zeggen om de probleemgerichte benadering inderdaad meer centraal te stellen, weliswaar aangevuld met de noodzakelijke cultuur-sensitiviteit. Dat zou ook wel eens het begin kunnen zijn van het nieuwe narratief waar gemeenten behoeften aan hebben (Van der Bunt 2018). Dat narratief begint bij de erkenning van het onderscheid tussen enerzijds het politieke debat en anderzijds het bestuurlijk optreden. Politiek is het domein van de standpunten, de waarden en de overtuigingen. In de politieke arena is het geoorloofd om – mits binnen de grenzen van de wet en de betamelijkheid – vraagstukken te framen en te polariseren. In de bestuurlijke arena is hiervoor veel minder ruimte. Ook hier mogen partij-politieke standpunten doorklinken, maar besturen is vooral een zaak van analyse, van draagvlak creëren en van oplossingen aandragen.

“Onderscheid nodig tussen politiek debat en bestuurlijk optreden”

Een nieuw narratief voor bestuurders vergt daarom een inhoudelijk professionele attitude, onder meer door te weten wat er binnen hun gemeentelijke grenzen speelt. Wat is precies het probleem, welke oorzaken liggen daaraan ten grondslag en wat is de maatschappelijke opgave die daaraan tegemoet komt? Een goede probleemanalyse biedt tegenwicht tegen de fuik van waardeoordelen en medialogica waar de brede integratievraagstukken, door overwicht vanuit de politiek-maatschappelijke arena, momenteel aan lijden.

“Toegang tot verpleeghuizen voor eerste generatie Marokkanen en Turken”

Betekent dit dat etniciteit als zodanig geen factor is? Het is goed dat aan de eendeloos door de overheid bijgehouden statistieken van achterstanden in relatie tot wel of geen (westers) allochtoon een einde komt. Etniciteit als zodanig is immers nooit een verklarende factor, al kan het natuurlijk zijn dat onder bepaalde migrantengroepen zich specifieke problemen voordoen. Maar als onder Poolse werknemers uitkeringsfraude plaatsvindt, dan moet iets aan de fraude gedaan worden,

niet aan het Pools zijn. Als blijkt dat onder Marokkaanse of Turkse eerste generatie migranten de toegang tot verpleeghuizen stopt, dan moet aan die toegang wat gedaan worden, waarbij het niet meer dan logisch is dat naar de specifieke wensen van deze groep gekeken wordt (zoals dat bij iedereen wordt gedaan). Als een werknemer vrij wil hebben voor het Suikerfeest, dan behoort het tot goed werkgeverschap om iemand daarin tegemoet te komen, zonder dat er waarden-discussies op de achtergrond spelen over de Islam. Als mensen (psychische) ondersteuning nodig hebben, dan gaat het om het zorgdragen voor een adequaat aanbod, waarbij professionals vanzelfsprekend – zoals bij elke cliënt – oog hebben voor iemands achtergrond (familie, land, cultuur). Als de taal een barrière vormt tijdens het doktersbezoek, dan is extra spreektijd nodig of de aanwezigheid van een tolk/begeleider. Dat is niet meer dan professioneel en gericht op dienstverlening. Professionals behoren probleem- en servicegericht te werk te gaan, afgepeld van opinievorming en waar nodig cultuursensitief. Het frame is dan niet langer integratie, maar domweg professioneel optreden.

“Afwezigheid van etnische bril”

Datzelfde geldt voor de meer algemene inrichting van het brede integratiebeleid van gemeenten. Afwezigheid van een etnische bril wil niet zeggen dat gemeenten geen beleid kunnen voeren rondom bepaalde groepen migranten. Integendeel, arbeidsmigranten uit Polen en hun vraag naar huisvesting vragen een andere benadering dan bijvoorbeeld gezondheidsvraagstukken van statushouders. Het is voor gemeenten goed te weten wie de nieuwe statushouders zijn en hen van begin af aan te betrekken bij plannen en uitvoering daarvan. Wat zijn de gezondheidsrisico's voor deze specifieke groep en hoe kunnen we hen wegwijs maken in het gezondheidsstelsel van Nederland? Al geïntegreerde statushouders kunnen daarbij een rol spelen. Door specifiek in te zoomen op bepaalde groepen wordt duidelijk waar de problemen liggen en waar gemeenten mogelijkheden hebben om er wat aan te doen. Zo heeft het recente Ondersteuningsprogramma Gezondheid Statushouders diverse knelpunten aan het licht gebracht, variërend van beperkte kennis bij gemeenten rondom kwetsbare Eritrese statushouders met een (extreem) lage SES en de geringe waardering en erkenning voor ervaringsdeskundigen tot de beperkte tolkenvergoeding en het tekort aan aanbod van passende laagdrempelige GGZ hulp (VNG et.al. 2018).

“Vanzelfsprekende en terugkerende ontmoetingen bij bijvoorbeeld opvoedingsvraagstukken”

Dieptekennis maakt het mogelijk om concreet iets te ondernemen, wat kan leiden tot gericht en specifiek maar zeker ook algemeen en generiek beleid. Beleid dat gericht is op participatie van mensen met een migratieachtergrond en hun binding met de Nederlandse samenleving, heeft baat bij een zogeheten infrastructurele benadering. Dat betekent onder meer dat verbinden zich niet naast maar in de dagelijkse routines en netwerken van burgers moet afspelen (RMO 2005). Terecht is het specifieke doelgroepenbeleid van vóór 2004 in zijn toenmalige vorm afgeschaft. Dat beleid was geënt op (ethnische en culturele) verschillen in plaats van op overeenkomsten in zaken waar iedereen in het leven tegenaan loopt. De spreekwoordelijke multiculturele barbecue accentueerde het verschil en was ook nog eens incidenteel in plaats van structureel. Binding tussen verschillende bevolkingsgroepen heeft meer baat bij vanzelfsprekende en terugkerende ontmoetingen langs een gedeeld vraagstuk. Opvoedingsavonden op school waar wijkbewoners met uiteenlopende achtergrond ervaringen uitwisselen bijvoorbeeld, een gezamenlijke zaalvoetbalcompetitie (geen toernooi, want dat is eenmalig) of cursussen over werk-gerelateerde zaken.

Dit alles vraagt leiderschap: leiderschap van overheden om integratie niet groter te maken dan het is, maar ook niet kleiner. Om probleem- en opgavegericht te werk te gaan, keuzes durven te maken en weg te blijven uit of tegenkracht te bieden aan het domein van waardeoordelen en medialogica. Het vraagt vooral om professioneel handelen, met oog de achtergrond van de hulpvrager, maar zonder in allerlei waardendiscussies te verzanden.

Slot en samenvatting

Tijd voor de balans. De eerste constatering is dat – hoewel het buitenland voortdurend in ons dagelijks leven aanwezig is – internationale gebeurtenissen en migratiebewegingen meer dan voorheen tot interne sociale spanningen leiden. Dit wordt mede gevoed doordat feitelijke en reëel bestaande integratie- en diversiteitsvraagstukken te maken hebben met een continue stroom van opinievorming en waardeoordelen die het debat en het beleid erover vertroebelt en verlamt. Dit staat daadkrachtig besturen in de weg.

Terugkijkend is het integratiebeleid de afgelopen decennia diverse keren van aard en richting veranderd, ruwweg van een integratie met behoud van eigen cultuur en een voorkeursbeleid tot een beleid dat gericht is op (steeds strenger wordende) burgerschapsvorming. Momenteel is er geen sprake van een duidelijk overkoepelend diversiteitsbeleid. Gemeenten wisselen tussen generiek, specifiek, hybride en programmatisch, maar zijn over de gehele linie terughoudend en afwachtend.

“Zuiverheid in bestuurlijke aanpak”

Vanaf ongeveer 2012 woedt er een debat over de noodzaak van etnische categorisering en registratie. Afschaffing van het doelgroepenbeleid en de schurende en framende werking van (etnische) categorieën leiden tot voorstellen voor meer functionele benaderingen. Hier liggen kansen. We hoeven niet naïef te zijn en de achtergrond van inwoners te negeren. Maar het debat en de bestuurlijke aanpak kunnen wel meer zuiverheid gebruiken. Soms is er inderdaad sprake van integratie, veel vaker echter gaat het om sociale vraagstukken waar domweg professioneel-bestuurlijk optreden nodig is, weliswaar met oog voor de achtergrond van mensen, maar ontdaan van opinies en waardeoordelen. Waar in de politieke arena overtuigingen en polariserende frames mogelijk zijn, hebben bestuurders een andere verantwoordelijkheid.

Dat betekent dat ze moeten weten wat er onder welke groepen speelt en waar hun ‘samenleven’ tegen aanloopt. Oost-Europese arbeidsmigranten vragen een ander beleid dan statushouders uit Eritrea. Enerzijds vraagt dit helder oog voor migratieachtergronden (vergelijk een programma als Ondersteuning Gezondheid Statushouders), anderzijds is het niet meer dan een professionele houding om, net als bij andere inwoners, dienstverlenend en oplossend te werk te gaan en vergt het een infrastructurele benadering om inwoners langs niet-etnische lijnen met elkaar in contact te laten komen.

Aangehaalde bronnen

- Marcel Ham en Jelle van der Meer, De etnische bril. Categorisering in het integratiebeleid (Amsterdam 2012)
- Ila Kasem en Lisette Lubberman. Verkenning gemeentelijk integratiebeleid en de mogelijke opgave(n) van de VNG daarin (17 augustus 2018)
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Niet langer met de ruggen naar elkaar. Een advies over verbinden (Den Haag 2005)
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Tussen afkomst en toekomst. Etnische categorisering door de overheid (Den Haag 2012)
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. Nationaal belang in meervoud. Perspectieven op internationale politiek (Den Haag 2014)
- Frans Verhagen, Hoe zo mislukt? De nuchtere feiten over de integratie in Nederland (Amsterdam 2010)
- VNG e.a., Terug- en vooruitblik gezondheid statushouders (Den Haag 2018)
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, De nieuwe verscheidenheid. Toenemende diversiteit naar herkomst in Nederland. Verkenning (Den Haag 2018)

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

augustus 2019

vng.nl